

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (drugo vijeće)

28. siječnja 2016. *

„Povreda obveze države članice – Direktiva 91/271/EEZ – Pročišćavanje komunalnih otpadnih voda – Članak 4. – Sekundarno ili ekvivalentno pročišćavanje – Prilog I. dijelovi B i D“

U predmetu C-398/14,

povodom tužbe zbog povrede obveze na temelju članka 258. UFEU-a, podnesene 20. kolovoza 2014.,

Europska komisija, koju zastupaju P. Guerra e Andrade i E. Manhaeve, u svojstvu agenata,

tužitelj,

protiv

Portugalske Republike, koju zastupaju L. Inez Fernandes, J. Reis Silva i J. Brito e Silva, u svojstvu agenata,

tuženika,

SUD (drugo vijeće),

u sastavu: R. Silva de Lapuerta, predsjednica prvog vijeća, u svojstvu predsjednice drugog vijeća, J. L. da Cruz Vilaça, A. Arabadjiev, C. Lycourgos (izvjestitelj) i J.-C. Bonichot, suci,

nezavisni odvjetnik: P. Cruz Villalón,

tajnik: M. Ferreira, glavna administratorica,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 17. lipnja 2015.,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 22. rujna 2015.,

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Komisija tužbom od Suda zahtijeva da utvrdi da je Portugalska Republika, time što nije osigurala odgovarajuću razinu pročišćavanja komunalnih otpadnih voda u 52 aglomeracije, povrijedila obveze koje ima na temelju članka 4. Direktive Vijeća 91/271/EEZ od 21. svibnja 1991. o pročišćavanju komunalnih otpadnih voda (SL L 135, str. 40.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje

* Jezik postupka: portugalski

15., svezak 1., str. 5.), kako je izmijenjena Uredbom (EZ) br. 1137/2008 Europskog parlamenta i Vijeća od 22. listopada 2008. (SL L 311, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 1., svezak 4., str. 114.; u daljnjem tekstu: Direktiva 91/271).

Pravni okvir

- 2 Uvodne izjave 1., 3., 4. i 8. Direktive 91/271 propisuju:

„Budući da je Rezolucijom Vijeća od 28. lipnja 1988. o zaštiti Sjevernog mora i drugih voda Zajednice [SL C 209, str. 3.] Komisija pozvana predati prijedloge mjera potrebnih na razini Zajednice za pročišćavanje komunalnih otpadnih voda;

[...]

budući da radi sprečavanja štetnog utjecaja odlaganja nedovoljno pročišćenih komunalnih otpadnih voda na okoliš postoji opća potreba za sekundarnim pročišćavanjem komunalnih otpadnih voda;

budući da je u osjetljivim područjima potrebno zahtijevati strože pročišćavanje; budući da bi se u nekim manje osjetljivim područjima primarno pročišćavanje moglo smatrati primjerenim;

[...]

budući da je potrebno praćenje stanica za pročišćavanje, prihvatnih voda i odlaganja mulja kako bi se osigurala zaštita okoliša od štetnih utjecaja ispuštanja otpadnih voda;

[...]“

- 3 U skladu s člankom 1. navedene direktive:

„Ova se direktiva odnosi na prikupljanje, pročišćavanje i ispuštanje komunalnih otpadnih voda, te pročišćavanje i ispuštanje otpadnih voda iz određenih industrijskih sektora.

Cilj Direktive je zaštita okoliša od štetnih utjecaja ispuštanja gore navedenih otpadnih voda.“

- 4 Članak 2. navedene direktive propisuje:

„Za potrebe ove Direktive:

- (1) ‚komunalne otpadne vode‘ su otpadne vode iz kućanstava ili mješavina otpadnih voda iz kućanstava s industrijskim otpadnim vodama i/ili oborinskim vodama;

[...]

- (5) ‚sabirni sustav‘ je sustav odvodâ u kojima se prikupljaju i odvode komunalne otpadne vode;

- (6) ‚1 p. e. (populacijski ekvivalent)‘ je organsko biorazgradivo opterećenje koje ima petodnevnu biokemijsku potražnju kisika (BPK5) od 60 g kisika dnevno;

[...]

- (8) ‚sekundarno pročišćavanje‘ je pročišćavanje komunalnih otpadnih voda procesom koji općenito obuhvaća biološko pročišćavanje sa sekundarnim taloženjem ili druge procese u kojima se poštuju zahtjevi utvrđeni u tablici 1. Priloga I;

[...]“

5 Članak 3. stavak 1. iste direktive propisuje:

„Države članice će osigurati da sve aglomeracije dobiju sabirne sustave komunalnih otpadnih voda:

— najkasnije do 31. prosinca 2000. za one s populacijskim ekvivalentom (p. e.) od više od 15.000,

i

— najkasnije do 31. prosinca 2005. za one s p. e. između 2000 i 15.000.

[...]“

6 Članak 4. Direktive 91/271 glasi kako slijedi:

„1. Države članice će osigurati da se komunalne otpadne vode koje ulaze u sabirne sustave prije ispuštanja podvrgnu sekundarnom pročišćavanju ili ekvivalentnom pročišćavanju kako slijedi:

— najkasnije do 31. prosinca 2000. za sva ispuštanja iz aglomeracija s više od 15.000 p. e.,

— najkasnije do 31. prosinca 2005. za sva ispuštanja iz aglomeracija s p. e. između 10.000 i 15.000,

— najkasnije do 31. prosinca 2005. za ispuštanja u slatke vode i estuarije iz aglomeracija s p. e. između 2 000 i 10.000.

[...]

3. Ispuštanja iz stanica za pročišćavanje komunalnih otpadnih voda opisanih u stavcima 1. i 2. moraju zadovoljavati odgovarajuće zahtjeve iz Priloga I. dijela B. [...]

[...]“

7 Prema članku 8. stavku 1. iste direktive:

„Države članice mogu, u iznimnim slučajevima, zbog tehničkih problema i za zemljopisno utvrđene skupine stanovništva, dostaviti poseban zahtjev Komisiji za dulji rok za usklađivanje s člankom 4.“

8 Članak 15. navedene direktive u stavku 1. podstavku 1. te u stavku 4. propisuje:

„1. Nadležne institucije ili odgovarajuća tijela prate:

— ispuštanja iz stanica za pročišćavanje komunalnih otpadnih voda radi provjere pridržavanja zahtjeva iz Priloga I. dijela B u skladu s kontrolnim postupcima utvrđenima u Prilogu I. dijelu D;

[...]

4. Podaci koje prikupljaju nadležne institucije ili odgovarajuća tijela u skladu sa stavcima 1., 2. i 3. zadržat će se u državi članici i dati na raspolaganje Komisiji u roku od šest mjeseci od primitka zahtjeva.“

9 Dio B Priloga I. Direktivi 91/271, naslovljen „Ispuštanje iz stanica za pročišćavanje komunalnih otpadnih voda u prihvatne vode“, određuje:

- „1. Stanice za pročišćavanje otpadnih voda moraju se osmisliti ili modificirati tako da se prije ispuštanja u prihvatne vode mogu dobiti ogledni uzorci ulaznih otpadnih voda ili pročišćene vode koja otječe.
2. Ispuštanja iz stanica za pročišćavanje komunalnih otpadnih voda podvrgnutih pročišćavanju u skladu s člancima 4. i 5. moraju ispunjavati zahtjeve utvrđene u tablici 1.

[...]“

10 Dio D Priloga I. Direktivi 91/271, koji se odnosi na referentne metode za praćenje i procjenu rezultata, glasi kako slijedi:

- „1. Države članice osiguravaju da se primijeni metoda praćenja koja odgovara barem niže opisanoj razini zahtjeva.

Metode različite od onih navedenih u stavcima 2., 3. i 4. mogu se koristiti pod uvjetom da se može dokazati da se dobivaju ekvivalentni rezultati.

Države članice dostavljaju Komisiji sve bitne podatke o primijenjenoj metodi. Ako Komisija smatra da zahtjevi iz stavaka 2., 3. i 4. nisu zadovoljeni, dostavlja odgovarajući prijedlog Vijeću.

2. Uzorci razmjerni protoku ili na osnovi vremena kroz 24-satno razdoblje prikupljaju se na istoj dobro određenoj točki na izlazu i prema potrebi na ulazu u stanicu za pročišćavanje radi praćenja pridržavanja zahtjeva za ispuštene otpadne vode utvrđenih u ovoj Direktivi.

Primjenjivat će se dobra međunarodna laboratorijska praksa usmjerena na minimaliziranje degradacije uzoraka između prikupljanja i analize.

3. Minimalni godišnji broj uzoraka utvrđuje se prema veličini stanice za pročišćavanje i prikuplja u redovnim vremenskim razmacima tijekom godine:

– 2 000 do 9 999 p. e.:	11 12 uzoraka u prvoj godini. 12 četiri uzorka u sljedećim godinama, ako se može dokazati da je voda tijekom prve godine u skladu s odredbama ove Direktive; 13 ako jedan od četiri uzorka nije u skladu, 12 uzoraka mora se uzeti u sljedećoj godini.
– 10.000 do 49.999 p. e.:	12 uzoraka.
[...]	

4. Smatra se da su obrađene otpadne vode u skladu s odgovarajućim parametrima ako, za svaki pojedini parametar uzet pojedinačno, uzorci vode pokazuju da je u skladu s odgovarajućom parametarskom vrijednošću na sljedeći način:

- (a) za parametre utvrđene u tablici 1. i članku 2. stavku 7., maksimalan broj uzoraka koji smiju ne udovoljavati zahtjevima, izraženo u koncentracijama i/ili smanjenjima postotaka u tablici 1. i članku 2. stavku 7., utvrđen je u tablici 3.;

(b) za parametre iz tablice 1. izražene u koncentracijama, uzorci koji nisu u skladu, a uzeti su u normalnim radnim uvjetima, ne smiju odstupati od parametarskih vrijednosti za više od 100%. Za parametarske vrijednosti u koncentraciji vezano uz ukupne suspendirane krute tvari mogu se prihvatiti odstupanja do 150%;

[...]

5. Ekstremne vrijednosti za kvalitetu predmetne vode neće se uzeti u obzir ako su rezultat neuobičajenih situacija poput obilne kiše.“

11 Tablica 1. tog priloga sadrži zahtjeve za ispuštanja iz stanica za pročišćavanje komunalnih otpadnih voda u skladu s člancima 4. i 5. spomenute direktive. Ona izgleda ovako:

Parametri:	Koncentracija:	Minimalni postotak smanjenja [u odnosu na opterećenje vode koja utječe]	Referentna metoda mjerenja
Biokemijska potražnja za kisikom (BPK5 na 20 °C) bez nitrifikacije [...]	25 mg/l O ₂	70 do -90 p. e.: [...]	[...]
Kemijska potražnja za kisikom (KPK)	125 mg/l O ₂	75	[...]
Ukupne suspendirane krute tvari	35 mg/l [...] 35 temeljem članka 4. stavka 2. (više od 10.000 p. e.) 60 temeljem članka 4. stavka 2. (2000-10.000 p. e.)	90 [...] 90 temeljem članka 4. stavka 2. (više od 10.000 p. e.) 70 temeljem članka 4. stavka 2. (2000-10.000 p. e.)	[...]

12 U tablici 3. Priloga I. Direktivi 91/271 propisano je, među ostalim, da u slučaju uzimanja između četiri i sedam uzoraka u određenoj godini, najviše jedan uzorak smije biti nezadovoljavajući. Kada je u određenoj godini uzeto između osam i šesnaest uzoraka, najviše dva uzorka smiju biti nezadovoljavajuća.

Predsudski postupak

13 Komisija je 23. studenoga 2009. Portugalskoj Republici uputila pismo opomene u kojem ju je upozorila na neispunjavanje obveza iz članaka 3., 4. i 10. Direktive 91/271 u pogledu 186 aglomeracija s područja te države članice, pozivajući je da o tome podnese svoje očitovanje.

14 Dana 19. veljače 2010. Portugalska Republika odgovorila je na to pismo opomene dostavljajući podatke za 186 spornih aglomeracija, nakon čega je 12. siječnja 2012. upotpunila svoj odgovor.

15 Dana 22. lipnja 2012. Komisija je Portugalskoj Republici uputila obrazloženo mišljenje u kojem ju je obavijestila o tome da su, u skladu sa zaprimljenim podacima, pojedine aglomeracije, za koje se smatralo da postoji povreda članka 3. Direktive 91/271, u tom trenutku udovoljavale odredbama prava Unije, ali da se spomenuta država članica još uvijek nalazi u povredi obveza koje ima na temelju članka 4. Direktive 91/271 u pogledu 77 aglomeracija s p. e. između 2000 i 15.000. Komisija je istaknula da se u tih 77 aglomeracija otpadne vode ispuštaju u slatke vode i estuarije, kako u normalnim tako i u osjetljivim područjima, pri čemu nije osigurana odgovarajuća razina pročišćavanja niti smanjena biokemijska potražnja za kisikom (BPK) i kemijska potražnja za kisikom (KPK),

sukladno vrijednostima navedenima u Prilogu I. Direktivi 91/271. Komisija je pozvala Portugalsku Republiku da poduzme potrebne mjere kako bi se uskladila s tim obrazloženim mišljenjem u roku od dva mjeseca od njegova primitka.

- 16 Dopisom od 3. kolovoza 2012. Portugalska Republika odgovorila je na obrazloženo mišljenje, navodeći da je stanje u 17 od tih 77 aglomeracija u tom trenutku u skladu s Direktivom 91/271 i da će njezine odredbe biti u kratkom roku poštovane u više od polovice od 77 aglomeracija obuhvaćenih tih mišljenjem. Ona se također obvezala na redovito obavještanje Komisije o razvoju situacije.
- 17 Budući da od Portugalske Republike nije dobivala podatke, Komisija je dopisom od 23. listopada 2013. postavila toj državi članici upit o stanju ispunjavanja njezinih obveza. Potonja je na taj dopis odgovorila 26. studenoga 2013. navodeći da 53 aglomeracije i dalje ne ispunjavaju zahtjeve Direktive 91/271.
- 18 Portugalska Republika je dopisima od 10. lipnja i 4. srpnja 2014. precizirala da je 40 aglomeracija obuhvaćenih obrazloženim mišljenjem ispunilo zahtjeve Direktive 91/271 i da će, što se tiče 37 aglomeracija kod kojih i dalje postoji povreda, neusklađenost biti otklonjena do kraja 2015. godine, dok će 22 aglomeracije ostati neusklađene s njezinim odredbama.
- 19 Nezadovoljna objašnjenjima koja je ponudila Portugalska Republika, Komisija je odlučila podnijeti predmetnu tužbu.

O tužbi

Argumentacija stranaka

- 20 Komisija u tužbi tvrdi da je Portugalska Republika povrijedila obveze koje ima na temelju članka 4. Direktive 91/271 u pogledu pročišćavanja komunalnih otpadnih voda u sljedeće 52 aglomeracije: Alvalade, Odemira, Loriga, Pereira do Campo, Vila Verde (PTAGL 420), Mação, Paço, Pontével, Vila Nova de São Bento, Castro Daire, Arraiolos, Cercal, Vale de Santarém, Castro Verde, Almodôvar, Ferreira do Alentejo, Vidigueira, Amares/Ferreiras, Alcácer do Sal, Amareleja, Gonsundeira, Salvaterra de Magos, Mogadouro, Melides, Vila Verde (PTAGL 421), Santiago do Cacém, Serpa, São Bartolomeu de Messines, Monchique, Montemor-o-Novo, Grândola, Estremoz, Maceira, Vendas Novas, Lousada, Felgueiras, Riachos, Tolosa, Meda, Alter do Chão, Tábua, Portel, Viana do Alentejo, Cinfães, Vila de Prado, Ponte de Reguengo, Canas de Senhorim, Repeses, Mangualde, Nelas, Vila Viçosa, Santa Comba Dão.
- 21 Komisija ističe da je Portugalska Republika u skladu s člankom 4. Direktive 91/271 trebala od 1. siječnja 2006. osigurati sekundarno ili ekvivalentno pročišćavanje komunalnih otpadnih voda iz tih aglomeracija, poštujući vrijednosti navedene u tablici 1. Priloga I. Direktivi 91/271. U tom pogledu Komisija naglašava da joj je Portugalska Republika trebala, da bi udovoljila zahtjevima iz članka 4. te direktive, dostaviti rezultate kontrolnih mjerenja koji bi pokazivali, sukladno stavku 3. dijela D Priloga I. Direktivi 91/271, da voda prikupljena u redovnim vremenskim razmacima na izlazu iz stanica za pročišćavanje tijekom prve godine njezina rada udovoljava zahtjevima te direktive.
- 22 Komisija tako smatra da opća i trajna povreda obveze koja postoji u brojnim malim aglomeracijama može nanijeti nepopravljivu štetu okolišu. Ona također ističe da financijske poteškoće na koje se Portugalska Republika pozivala u pretdsudskom postupku ne mogu opravdati postojanje povrede obveze koja joj se stavlja na teret.
- 23 U odgovoru na tužbu Portugalska Republika naglašava da je Komisija u njoj priznala da povreda obveza iz članka 4. Direktive 91/271 nije potvrđena za 26 od 52 aglomeracije obuhvaćene aktom kojim je pokrenut postupak, i to za: Loriga, Paço, Vila Nova de São Bento, Cercal, Vale de Santarém, Castro

Verde, Almodôvar, Amares/Ferreiras, Gonsundeira, Salvaterra de Magos, Mogadouro, Melides, Vila Verde-Minho, Santiago do Cacém, Serpa, São Bartolomeu de Messines, Vendas Novas, Lousada, Felgueiras, Riachos, Meda, Alter do Chão, Tábua, Vila de Prado, Mangualde i Nelas.

- 24 Nadalje, Portugalska Republika ističe da su, kada je riječ o aglomeracijama Alvalade, Odemira, Pereira do Campo, Vila Verde – Sintra, Mação, Arraiolos, Ferreira do Alentejo, Vidigueira, Alcácer do Sal, Amareleja, Montemor-o-Novo, Grândola, Estremoz, Maceira, Portel, Cinfães, Canas de Senhorim, Repeses, Vila Viçosa i Santa Comba Dão, u vrijeme podnošenja odgovora na tužbu u tijeku bili radovi za usklađivanje stanica za pročišćavanje komunalnih otpadnih voda sa zahtjevima Direktive 91/261 i da će ti radovi u svakom slučaju biti dovršeni prije kraja 2015. godine.
- 25 Kada je riječ o aglomeracijama Pontével, Castro Daire, Monchique, Tolosa, Viana do Alentejo i Ponte de Reguengo, Portugalska Republika navodi da su studije i mjere potrebne za usklađivanje sa zahtjevima iz članka 4. Direktive 91/271 u odmakloj fazi provedbe.
- 26 Ta država članica napominje da je održano nebrojeno mnogo sastanaka i da su izvršene brojne radnje kako bi se osiguralo utvrđivanje razumnih rokova i poštovanje rokova navedenih u prethodnim točkama ove presude te navodi da je radi provedbe projekata u općinama koje se nalaze u financijskim poteškoćama objavljen poseban natječaj u okviru operativnog programa za razvoj teritorija (OPRT) u okviru kojeg je zajamčeno financiranje 85% predmetnih radova.
- 27 Komisija je u svojoj replici ostala pri tužbi u pogledu 52 aglomeracije koje su njome obuhvaćene i istaknula, među ostalim, da za 26 aglomeracija navedenih u točki 23. ove presude Portugalska Republika u odgovoru na tužbu nije ponudila nijedan dokaz kojim bi potvrdila iznesene navode. Budući da ne postoje podaci o prikupljanju uzoraka te o metodama praćenja i procjene za aglomeracije o kojima je riječ, Komisija smatra da Portugalska Republika ne udovoljava odredbama Direktive 91/271. U tom pogledu navedena institucija naglašava da posljednje informacije koje joj je Portugalska Republika dostavila datiraju od 4. srpnja 2014. i odnose se na stanje zatečeno na dan 30. lipnja 2014.
- 28 U odgovoru na repliku Portugalska Republika ističe da je 22. prosinca 2014. Komisija zaprimila dopunski odgovor na obrazloženo mišljenje u kojem je izvijestila tu instituciju o stanju u predmetnim aglomeracijama.
- 29 Oslanjajući se na nove podatke proslijeđene Komisiji, Portugalska Republika tvrdi da je stanje u aglomeracijama Loriga, Paço, Vila Nova de São Bento, Vale de Santarém, Gonsundeira, Salvaterra de Magos, Mogadouro, Serpa, São Bartolomeu de Messines, Riachos, Meda, Alter do Chão, Tábua i Mangualde usklađeno s odredbama Direktive 91/271.
- 30 U pogledu ostalih aglomeracija navedenih u predmetnoj tužbi, Portugalska Republika navodi ili da su u mogućnosti uskladiti se s odredbama Direktive 91/271, o čemu se svaki mjesec prikupljaju analitički podaci, ili da je proces njihova usklađivanja općenito u tijeku.

Ocjena Suda

- 31 Prije svega, valja istaknuti da je tijekom rasprave pred Sudom Komisija predmet svoje tužbe ograničila na 44 aglomeracije, navodeći da njome više nisu obuhvaćene aglomeracije Paço, Gonsundeira, Salvaterra de Magos, São Bartolomeu de Messines, Lousada, Felgueiras, Riachos i Meda.
- 32 Treba usto napomenuti da je nesporno da sve aglomeracije u pogledu kojih je Komisija ostala pri tužbi imaju p. e. između 2200 i 13.400.

- 33 Prema mišljenju Komisije, obveze koje države članice imaju na temelju članka 4. Direktive 91/271 uključuju provedbu kontrolnih postupaka predviđenih u Prilogu I. dijelu D te direktive, za koje je potrebno tijekom jednogodišnjeg razdoblja prikupiti minimalni broj uzoraka s obzirom na veličinu konkretne stanice za pročišćavanje, osobito tijekom prve godine njezina rada. Portugalska Republika je tijekom rasprave tvrdila da obveze koje proizlaze iz članka 4. Direktive 91/271 treba smatrati ispunjenima čim uzorak otpadnih voda iz stanice za pročišćavanje koja je u funkciji ima vrijednosti koje su u skladu s parametrima predviđenima u spomenutoj direktivi.
- 34 Članak 4. stavak 1. Direktive 91/271 propisuje da će „[d]ržave članice [...] osigurati da se komunalne otpadne vode koje ulaze u sabirne sustave prije ispuštanja podvrgnu sekundarnom pročišćavanju ili ekvivalentnom pročišćavanju“ i određuje da se to pročišćavanje mora izvršiti prije 31. prosinca 2000. ili prije 31. prosinca 2005. ovisno o broju p. e. i o području ispuštanja tih voda. Članak 4. stavak 3. te direktive predviđa da ispuštanja iz stanica za pročišćavanje komunalnih otpadnih voda opisanih u stavku 1. tog članka „moraju zadovoljavati odgovarajuće zahtjeve iz Priloga I. dijela B“ spomenute direktive.
- 35 Iz stavka 1. dijela B Priloga I. Direktivi 91/271 proizlazi da „[se] stanice za pročišćavanje otpadnih voda moraju [...] osmisлити ili modificirati tako da se prije ispuštanja u prihvatne vode mogu dobiti ogleđni uzorci ulaznih otpadnih voda ili pročišćene vode koja otječe“. Stavak 2. dijela B određuje da „[i]spuštanja iz stanica za pročišćavanje komunalnih otpadnih voda podvrgnutih pročišćavanju u skladu s člancima 4. i 5. [te direktive] moraju ispunjavati zahtjeve utvrđene u tablici 1.“.
- 36 Treba istaknuti da se u članku 4. Direktive 91/271 ni na jednom mjestu ne upućuje na njezin Prilog I. dio D, u kojem su definirane „[r]eferentne metode za praćenje i procjenu rezultata“. Taj dio odgovara cilju iskazanom u uvodnoj izjavi 8. te direktive, prema kojoj „je potrebno praćenje stanica za pročišćavanje, prihvatnih voda i odlaganja mulja kako bi se osigurala zaštita okoliša od štetnih utjecaja ispuštanja otpadnih voda“, te ulazi u okvir kontinuiranog praćenja otpadnih voda. U tom pogledu, u stavku 3. dijela D Priloga I. Direktivi 91/271 utvrđen je minimalni broj uzoraka koji treba prikupiti svake godine te se predviđa da u određenim slučajevima rezultati iz jedne godine utječu na prikupljanje uzoraka u sljedećoj godini.
- 37 Kao što je to nezavisni odvjetnik istaknuo u točki 43. svojeg mišljenja, dio D Priloga I. Direktivi 91/271 odnosi se na trajnu obvezu kojom se želi osigurati da od puštanja u rad stanice za pročišćavanje ispuštene otpadne vode „dugoročno“ udovoljavaju zahtjevima u pogledu kvalitete.
- 38 Prema tome, iako članak 4. Direktive 91/271 predviđa obvezu postizanja određenog rezultata u smislu usklađenosti voda ispuštenih iz stanica za pročišćavanje komunalnih otpadnih voda sa zahtjevima iz dijela B Priloga I. toj direktivi, on ne nalaže prikupljanje uzoraka tijekom čitave godine kako bi se dokazala njihova sukladnost.
- 39 Dakle, čim je država članica u mogućnosti ponuditi uzorak koji udovoljava zahtjevima iz dijela B Priloga I. Direktivi 91/271, treba smatrati da se poštuju obveze koje proizlaze iz njezina članka 4.
- 40 Važno je istaknuti da je u cilju poštovanja obveze zaštite okoliša od štetnih utjecaja ispuštanja otpadnih voda, kako je naveden u članku 1. Direktive 91/271, obveza iz spomenutog članka 4., prema kojem ispuštanja komunalnih otpadnih voda treba podvrgnuti pročišćavanju u skladu sa zahtjevima iz Priloga I. dijela B, učinjena trajnom na način da se prate ispuštanja iz stanica za pročišćavanje u skladu s člankom 15. stavkom 1. postavkom 1. te direktive, koji izričito upućuje na njezin Prilog I. dio D. U tom pogledu, valja istaknuti da u ovom predmetu nije riječ o obvezama koje Portugalska Republika ima na temelju članka 15. Direktive 91/271.
- 41 U prilog takvom tumačenju treba napomenuti da članci 3. i 4. Direktive 91/271 ne ostavljaju državama članicama jednake rokove za to da, kada je riječ o prvom od navedenih članaka, aglomeracije opskrbe sustavima prikupljanja komunalnih otpadnih voda i da, kada je riječ o drugonavedenom članku, te

vode prije ispuštanja podvrgnu sekundarnom ili ekvivalentnom pročišćavanju. Iako treba prihvatiti tumačenje članka 4. Direktive 91/271 koje zastupa Komisija, rokovi iz članka 4. trebaju isticati godinu dana nakon onih navedenih u njezinu članku 3., kako bi se državama članicama omogućilo prikupljanje uzoraka u skladu s dijelom D Priloga I. spomenutoj direktivi. Međutim, za usklađivanje država članica s odredbama članka 4. Direktive 91/271 nije predviđen nikakav dodatni rok u odnosu na onaj određen u njezinu članku 3.

- 42 S druge strane, iako članak 8. Direktive 91/271 dopušta produljenje roka za usklađivanje sa zahtjevima iz članka 4. spomenute direktive, treba naglasiti da se takvo produljenje može odobriti samo na poseban zahtjev i da ta odredba u svakom slučaju ne predviđa obvezno uzimanje u obzir najmanjeg broja uzoraka koji država članica mora prikupiti u tom dodatnom roku.
- 43 Nadalje, ne može se prihvatiti argument koji je Komisija istaknula tijekom rasprave prema kojem je ta godina za prikupljanje uzoraka opravdana „načelom dimenzioniranja“ iz članka 10. Direktive 91/271, koje nalaže uzimanje u obzir sezonskih varijacija opterećenja ispuštanjima otpadnih voda tijekom cijele godine kako bi se moglo valjano zaključiti da je udovoljeno zahtjevima iz članka 4. Direktive 91/271.
- 44 Naime, spomenuti članak 10. predviđa da se pri konstruiranju stanica za pročišćavanje otpadnih voda moraju uzeti u obzir sezonske varijacije opterećenja. Prema tome, „načelo dimenzioniranja“ treba uzeti u obzir prije samog puštanja u rad stanice za pročišćavanje komunalnih otpadnih voda.
- 45 Slijedom navedenoga, treba zaključiti da članak 4. Direktive 91/271 obvezuje države članice na to da osiguraju da u rokovima koji su određeni u navedenom članku predmetne aglomeracije komunalne otpadne vode koje ulaze u sabirne sustave kojima su one opskrbljene u skladu s člankom 3. te direktive podvrgnu adekvatnom pročišćavanju i da ta ispuštanja udovoljavaju zahtjevima iz njezina Priloga I. dijela B. Spomenuta obveza ne podrazumijeva to da se prikupljanje uzoraka, navedeno u dijelu D Priloga I. navedenoj direktivi, odvija tijekom cijele godine kako bi se moglo valjano utvrditi jesu li predmetne stanice usklađene sa zahtjevima iz dijela B Priloga I. toj direktivi.
- 46 Osnovanost predmetne tužbe zbog povrede obveze, u pogledu 44 aglomeracije navedene u točki 31. ove presude, valja ispitati u svjetlu prethodnih razmatranja.
- 47 U tom pogledu valja podsjetiti da, unatoč tomu što je Komisija u okviru postupka zbog povrede obveze pokrenutog na temelju članka 258. UFEU-a obvezna utvrditi postojanje navodne povrede, pružajući Sudu elemente koji su mu nužni za provjeru njezina postojanja, pri čemu se ne može osloniti ni na kakvu presumpciju, valja voditi računa o činjenici da se Komisija, kada je riječ o provjeri primjenjuju li se u praksi pravilno nacionalne odredbe kojima se želi osigurati učinkovita provedba određene direktive, s obzirom na to nije ovlaštena na provođenje vlastite istrage u tom smislu, u velikoj mjeri oslanja na elemente koje joj dostave podnositelji prigovora te dotična država članica (vidjeti u tom smislu presudu Komisija/Portugal, C-526/09, EU:C:2010:734, t. 21. i navedenu sudsku praksu).
- 48 Iz navedenoga, među ostalim, proizlazi da kada Komisija raspolaže s dovoljno dokaza o tome da nacionalne odredbe kojima se prenosi direktiva nisu na području tužene države članice pravilno primijenjene u praksi, potonja ima obvezu u osnovi i detaljno osporiti ponuđene elemente i zaključke koji iz njih proizlaze (vidjeti u tom smislu presudu Komisija/Portugal, C-526/09, EU:C:2010:734, t. 22. i navedenu sudsku praksu).
- 49 Također treba istaknuti da postojanje povrede obveze valja ocjenjivati prema stanju u državi članici kakvo je bilo u trenutku isteka roka određenog u obrazloženom mišljenju i da naknadno nastale promjene Sud ne može uzeti u obzir (vidjeti osobito presudu Komisija/Grčka, C-440/06, EU:C:2007:642, t. 16. i Komisija/Belgija, C-395/13, EU:C:2014:2347, t. 39.).

- 50 U predmetnom slučaju, Portugalskoj Republici je u obrazloženom mišljenju od 22. lipnja 2012. određen rok od dva mjeseca od dana njegova primitka za usklađivanje s obvezama koje proizlaze iz članka 4. Direktive 91/271. Rok određen za usklađivanje istekao je tako 22. kolovoza 2012.
- 51 Kada je riječ o aglomeracijama Alvalade, Odemira, Pereira do Campo, Vila Verde (PTAGL 420), Mação, Pontével, Castro Daire, Arraiolos, Ferreira do Alentejo, Vidigueira, Alcácer do Sal, Amareleja, Monchique, Montemor-o-Novo, Grândola, Estremoz, Maceira, Portel, Viana do Alentejo, Cinfães, Ponte de Reguengo, Canas de Senhorim, Repeses, Vila Viçosa, Santa Comba Dão i Tolosa, Portugalska Republika u odgovoru na tužbu napominje da su na dan njezina podnošenja radovi na stanicama za pročišćavanje bili u tijeku odnosno predviđeni, kako bi se ispunile obveze iz članka 4. Direktive 91/271. Prema tome, dokazano je da za navedene aglomeracije nisu u roku koji je određen u obrazloženom mišljenju ispunjene obveze koje proizlaze iz članka 4. navedene direktive jer one ne raspolažu stanicama za pročišćavanje otpadnih voda koje bi bile u funkciji.
- 52 Kada je riječ o aglomeracijama Loriga, Cercal, Vale de Santarém, Castro Verde, Almodôvar, Amares/Ferreiras, Mogadouro, Melides, Vila Verde (PTAGL 421), Serpa, Vendas Novas, Vila de Prado i Nelas, iz spisa dostavljenog Sudu, a osobito iz dviju tablica koje je dostavila portugalska administracija i u kojima se prikazuje usklađenost stanja u aglomeracijama s člankom 4. Direktive 91/271 u razdoblju od 30. lipnja do 10. prosinca 2014., proizlazi da su radovi koji su potrebni za udovoljavanje zahtjevima iz spomenutog članka ili dovršeni tijekom 2013. odnosno 2014. godine ili će biti dovršeni tijekom 2014. odnosno 2015. godine. Stoga nema sumnje da ni u pogledu navedenih aglomeracija nisu poštovane obveze koje proizlaze iz članka 4. Direktive 91/271 nakon što je istekao rok koji je Portugalskoj Republici određen za usklađivanje sa zahtjevima iz tog članka.
- 53 Kada je riječ o aglomeracijama Vila Nova de São Bento, Santiago do Cacém, Alter do Chão, Tábua i Mangualde, iz tablica navedenih u prethodnoj točki proizlazi da one od 2012., pa čak i ranije, imaju stanicu za pročišćavanje otpadnih voda spremnu za puštanje u rad. Da su navedeni radovi kojim slučajem bili dovršeni tijekom 2012., pa čak i ranije, Portugalska Republika doista bi mogla dostaviti Komisiji rezultate prvog uzorka prije isteka roka određenog u obrazloženom mišljenju od 22. kolovoza 2012. Međutim, Portugalska Republika Sudu nije u tom pogledu pružila nijedan relevantan podatak. S obzirom na navedeno treba smatrati da je Komisija dokazala osnovanost tužbenog zahtjeva u pogledu spomenutih pet aglomeracija.
- 54 U tim okolnostima treba utvrditi da je Portugalska Republika povrijedila obveze koje ima na temelju članka 4. Direktive 91/271 time što nije osigurala odgovarajuću razinu pročišćavanja komunalnih otpadnih voda sukladno relevantnim odredbama Priloga I. dijela B spomenute direktive u aglomeracijama Alvalade, Odemira, Pereira do Campo, Vila Verde (PTAGL 420), Mação, Pontével, Castro Daire, Arraiolos, Ferreira do Alentejo, Vidigueira, Alcácer do Sal, Amareleja, Monchique, Montemor-o-Novo, Grândola, Estremoz, Maceira, Portel, Viana do Alentejo, Cinfães, Ponte de Reguengo, Canas de Senhorim, Repeses, Vila Viçosa, Santa Comba Dão, Tolosa, Loriga, Cercal, Vale de Santarém, Castro Verde, Almodôvar, Amares/Ferreiras, Mogadouro, Melides, Vila Verde (PTAGL 421), Serpa, Vendas Novas, Vila de Prado, Nelas, Vila Nova de São Bento, Santiago do Cacém, Alter do Chão, Tábua i Mangualde.

Troškovi

- 55 Na temelju članka 138. stavka 1. Poslovnika Suda, stranka koja ne uspije u postupku dužna je, na zahtjev protivne stranke, snositi troškove. Budući da je Komisija postavila zahtjev u tom smislu i da je povreda utvrđena, Portugalskoj Republici valja naložiti snošenje troškova.

Slijedom navedenoga, Sud (drugo vijeće) proglašava i presuđuje:

- 1. Portugalska Republika povrijedila je obveze koje ima na temelju članka 4. Direktive Vijeća 91/271/EEZ od 21. svibnja 1991. o pročišćavanju komunalnih otpadnih voda, kako je izmijenjena Uredbom (EZ) br. 1137/2008 Europskog parlamenta i Vijeća od 22. listopada 2008., time što nije osigurala odgovarajuću razinu pročišćavanja komunalnih otpadnih voda sukladno relevantnim odredbama Priloga I. dijela B spomenute direktive u aglomeracijama Alvalade, Odemira, Pereira do Campo, Vila Verde (PTAGL 420), Mação, Pontével, Castro Daire, Arraiolos, Ferreira do Alentejo, Vidigueira, Alcácer do Sal, Amareleja, Monchique, Montemor-o-Novo, Grândola, Estremoz, Maceira, Portel, Viana do Alentejo, Cinfães, Ponte de Reguengo, Canas de Senhorim, Repeses, Vila Viçosa, Santa Comba Dão, Tolosa, Loriga, Cercal, Vale de Santarém, Castro Verde, Almodôvar, Amares/Ferreiras, Mogadouro, Melides, Vila Verde (PTAGL 421), Serpa, Vendas Novas, Vila de Prado, Nelas, Vila Nova de São Bento, Santiago do Cacém, Alter do Chão, Tábua i Mangualde.**
- 2. Portugalskoj Republici nalaže se snošenje troškova.**

Potpisi